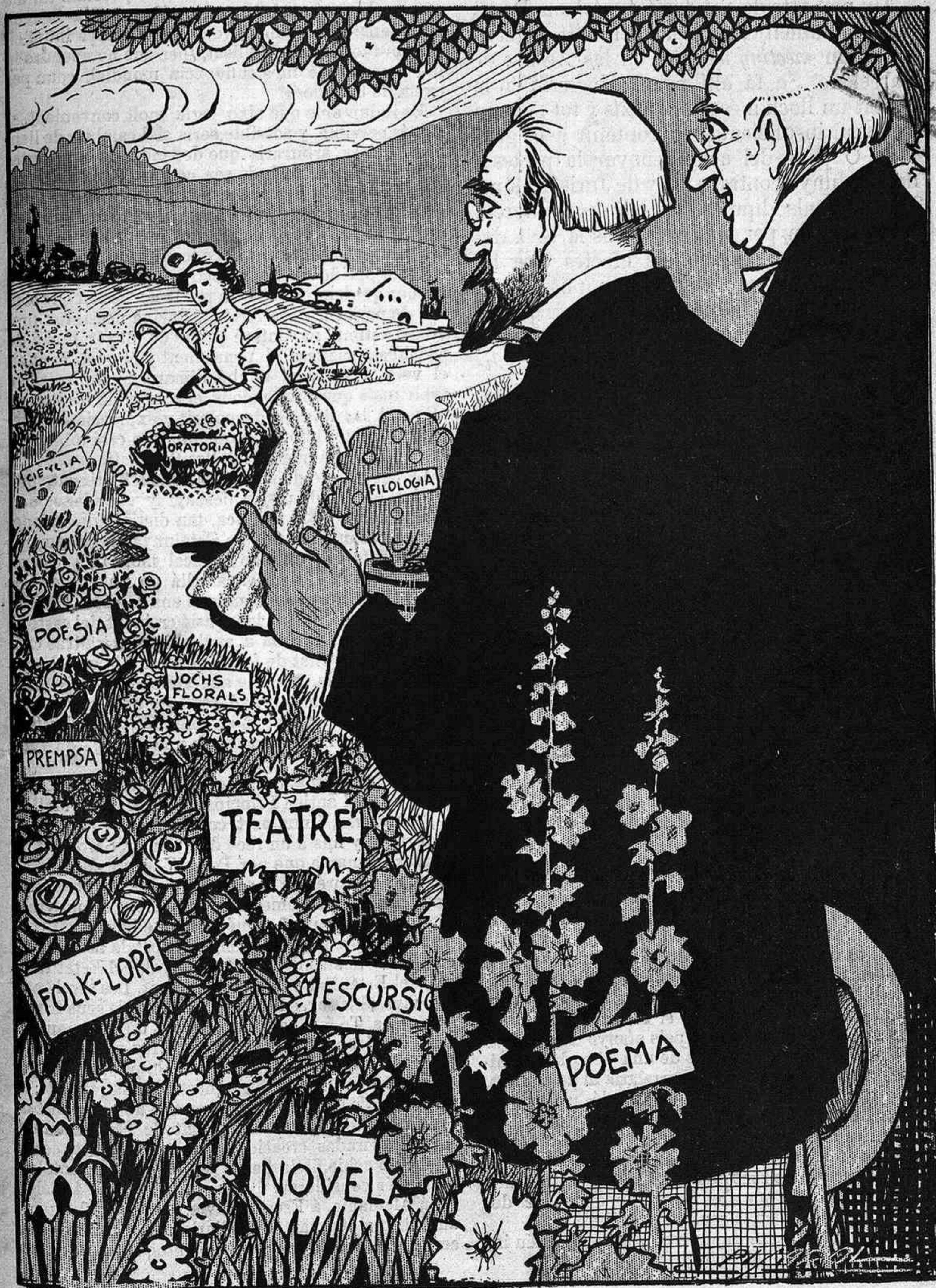

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Primer Congrés internacional de la Llengua Catalana.

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

L' APLECH DE LA PROTESTA

Un nou acte de *Solidaritat catalana*. Demà passat diumenge, á las 11 del matí, se celebrará un *meeting monstre* en las Arenas de Barcelona. Se fá allí per no haverhi en la Ciutat un lloch més gran. Aixís y tot creyém que será insuficient pera contenir á la gentada. Objecte del acte: renovar la protesta de Catalunya contra la Lley de Jurisdiccions. Demanar als diputats que la combateren, que procurin per tots els medis la seva derogació, apoyantse en els efectes que ha produhit, y que proposin una amplia amnistía tant pels fets anteriors com pels posteriors á la promulgació de la indicada Lley.

Parlarán individuos de la Junta de *Solidaritat* en representació dels diversos matisos que la integran y diputats també de cada una de las fraccions components de *Solidaritat catalana*.

Se tracta de la realisació de un acte serio y viril. Se tracta de una protesta, no de un festeig. Y per tal motiu s' ha acordat prescindir de músicas, banderas, estandarts y tot altre element decoratiu y pintoresch.

El poble catalá en massa que portá á la *Festa del Homenatge* las galas, expressió de la seva alegría, ne té prou ab portar el cor al *Aplech de la Protesta*.

Y estém segurs que li portará.

CRONICA

EL *Congrés Internacional de la Llengua Catalana* ha sigut lo que havia de ser: un tónich, un vigorisador del verb de Catalunya, sumministrat al esperit públich en hora molt oportuna, motiu per el qual es de creure que produhirá el desitjat efecte.

Els catalans tenim una llengua propia enmotllada en la nostra especial manera de ser, expressió viva y fidel del nostre carácter. Y si 'l secular abandono de la gent de casa, secundat pels afanys dels poders públichs partidaris acérrims de una absorbent unificació no varen conseguir desarrelarla ni de la ment, ni del cor, ni de la boca del poble catalá, ¿cóm no ha d' enrobustirse en las presents circumstancias en que Catalunya aspira á ser la salvadora de la decayguda Espanya, tornant bé per mal als que l' han agraviada? ¿Quí es que no sent que Catalunya será tant més forta en la missió que s' es imposada, quant més definida y robusta siga la seva personalitat?

Algú 'ns dirá, sens dupte:—Si realment voléu in-

fluir sobre tot' Espanya, ¿per qué no adoptéu la llengua que parlan la majoría dels espanyols?

Aixó es més prompte enunciat que realisat. Ab la mateixa rahó y ab la mateixa lógica podríam dir als espanyols que coneixen exclussivament la llengua castellana:—Si realment voleu qu' Espanya influixi sobre tot el món civilisat, ¿per qué no apendre la llengua avuy de més influencia mundial, com per exemple la inglesa?

Es induptable que aixó sería molt convenient, si sigués possible, y possible sería si 'l cambiar de llengua fos cosa arbitraria que dependís de la voluntat dels homes, en lloch de ser, com es, lley de naturalesa. Podríam y fins á cert punt devém els catalans estudiar y conéixer la hermosa llengua de Castella, que ilustraren tants escriptors immortals; pero en tot cas ho farém sense abandonar may l' ús, el conreu y la purificació de la nostra, y ho farém tant per l' amor que 'ns inspira com per la necessitat que sentim de parlarla y escriurela. Aqueixa necessitat prové del estímulo expontani propi de tot sér humá de consubstancialisar el pensament y el sentiment ab el verb, aixís com també dimana de las fruicions espirituals que proporciona el conreu de las lletres, utilisant las finuras de colorit y expressió características de tot idioma propi, que son casi totalment intraduhibles á qualsevol altre llenguatge.

La perduració de la parla catalana ha tingut, fins en las épocas de major descuyt y abandono, una gran defensa en la fonética, tan distinta de la fonética castellana. Els fills de Catalunya, regularment, estém dotats de un oído musical molt fi, y no 'ns plau desafinar parlant el castellá ab un accent impropio que á nosaltres mateixos ens fa pena. Contrariament al cas nostre, la invasió creixent del castellá en la Basconia, s' ha d' atribuir, entre otras causas, á la identitat de fonética entre l' idioma basch y 'l de Castella. Apuntis aquesta observació el sabi Unamuno, per si li convé retreure un' altra vegada l' argument que va fer en sa conferencia de *Novetats*, comparant la llengua basca ab una espingarda vella y inservible.

No 's troba en aquest cas la llengua catalana, que viu encare al antich Principat, á Valencia, á Mallorca, á Andorra, á una part considerable del Mitj día de Fransa y fins á un recó de l' illa de Sardenya, al Alguer, comarca que per Pere IV sigué poblada de catalans, després de la expulsió dels indígenas. ¿No implica aquest fenómeno sol la realitat de un vigor vital indestructible? ¿Qué es lo que han pogut contra la subsistencia del llenguatge catalá las influencias uniformistas del Estat espanyol, del Estat francés, del Estat italiá? Res, enterament. Las arrels son ben vivas; las sevas flors espléndidas, els seus fruyts saborosos. Té á la seva devoció tot un poble que, á despit de las mutilacions de que 'l feu víctima la diplomacia en días desastrosos pera la patria espanyola, 's gaudeix de possehir aquest llenguatge propi; té un esbart de poetas y escriptors que ab creixent fortuna l' emplean com instrument de bellesa en las sevas inspiradas creacions y, per tenirho tot, conta també ab sabis filólechs qu' en els centres intellectuals més considerats d' Europa, á Fransa, á Bélgica, á Alemania, á Escandinavia, á Italia y al imperi austriach s' afanyan á estudiarlo potser molt més en serio que nosaltres mateixos, proclamant la seva

LA FESTA DEL TIBIDABO

—Adornante ab aquest símbol—dugas cosas penso fer;
enaltí á la nostra terra—y honrá á en Cinto Verdaguer.

importancia real y positiva entre 'ls demás idiomas germans derivats de la llengua mare llatina.

* * *

Tots aquests elements valiosos, els escriptors y 'ls filòlechs nacionals y estrangers han tingut lluhida representació en el *Congrés internacional de la Llengua catalana*, com li ha tinguda—y aquest es un síntoma de gran significació—el poble catalá, no certament limitat als 3,000 congressistas, número ben important, que 's provehiren de targeta, sino tot ell en massa; tot el terror assahonat fins á una gran fondaria de *humus* fecondant.

Per aquest motiu tots els actes, lo mateix els de caràcter científich com las sessions del Palau de Bel·las Arts y la notable Exposició de publicacions catalanas, que 'ls de índole expansiva, com la solemne inaugural del dissapte, la pintoresca festa del Parch Güell, la funció de gala del *Principal*, el banquet del Tibi-Dabo han ofert aquellas condicions de serenitat y consciencia, que fan dir als esperits més apátichs y refractaris, per mica imparcials que siguin:—Aixó es viu, aixó es fort: aixó prosperará.

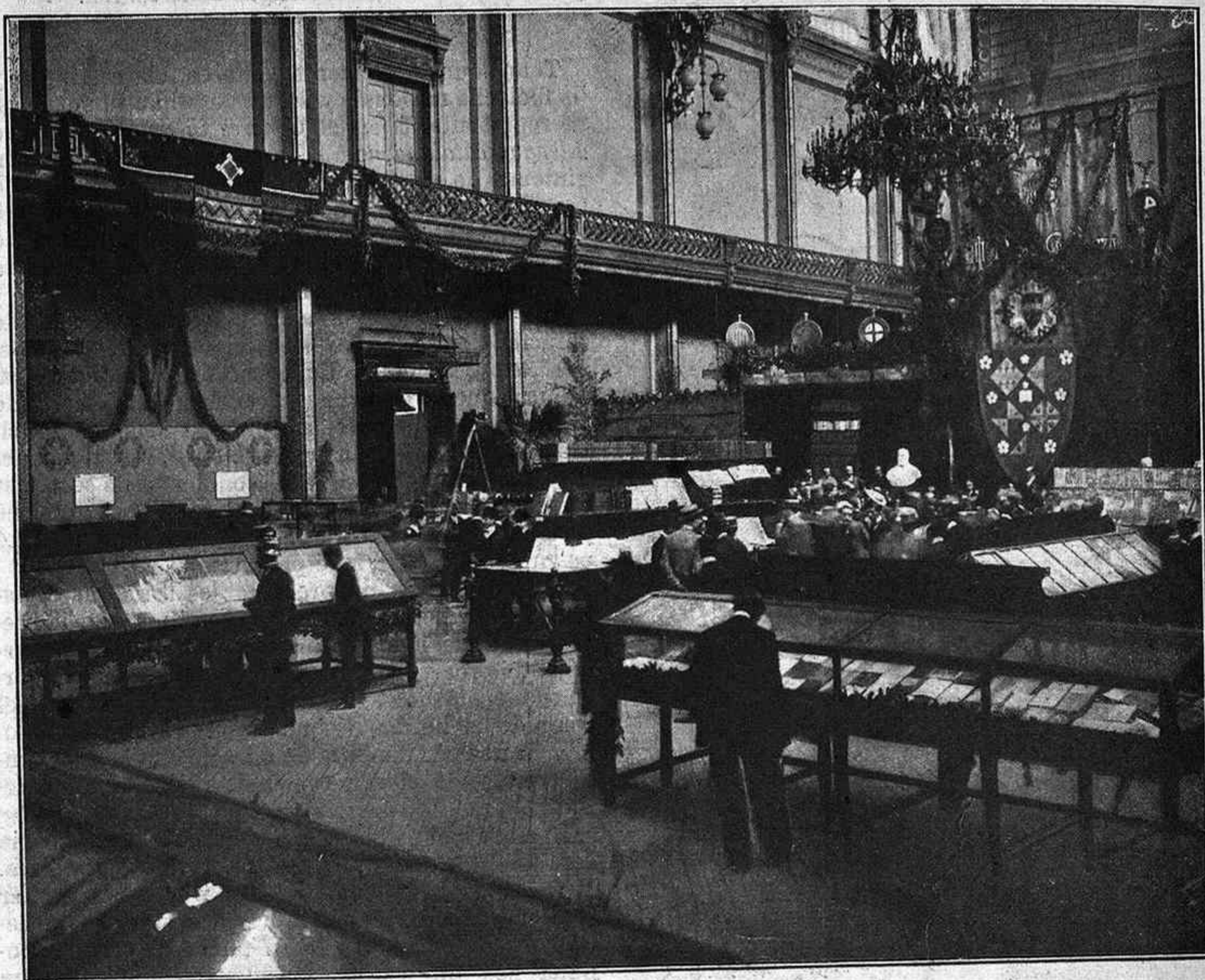
Y aixó que ha de prosperar es l' afirmació patent de un idioma que tingué gran importancia literaria en sigles llunyans essent com el que més, vehícul de progrés y de cultura, y que ab tot y la llarga catalepsia que sufrí, casi totalment desterrat del camp de las lletras, visqué sempre en el cor del poble. ¡Si fins sembla obra de miracle tant la seva conservació, com el seu espléndit reviscolament literari!

L' amor del poble que li conservá la existencia será també 'l que li proporcionarà vigor y noblesa. Y á conseguirho tendeixen las tasques del primer Congrés, de caràcter científich pels escullits qu' estudian y desentranyan, pero també de caràcter popular pels qu' estiman y senten els nobles y purs entusiasmes. Aquells farían labor meritoria de sabis que no arribaría may á ser obra de trascendencia social si no contavan ab els últims. Cultivarían

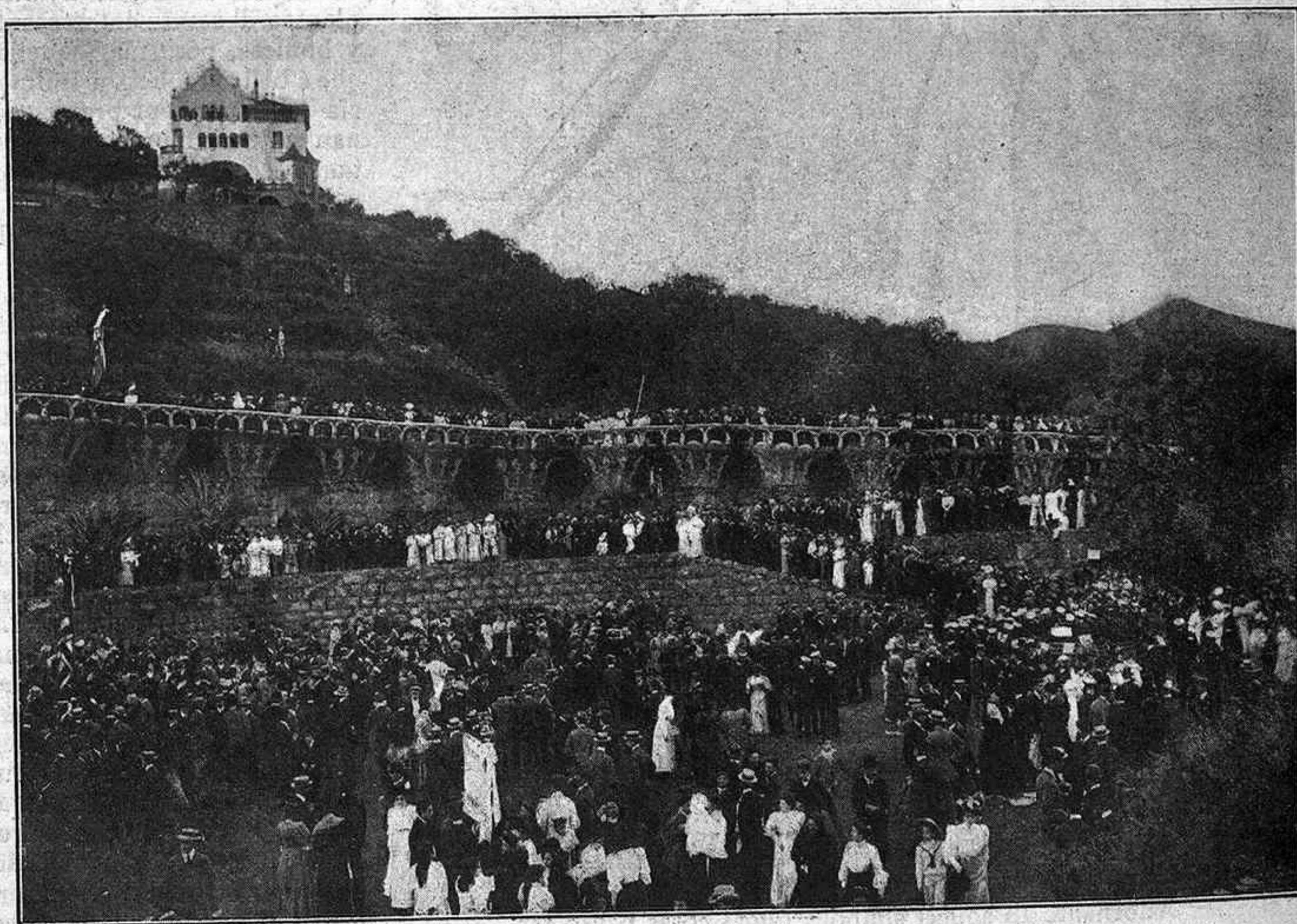
plantas d' estufa interessants y bonicas, pero may aquellas que á bell ayre, baix la influencia de un ambient propici donan cullitas abundants y substanciosas pera nodrir á tot un poble.

Es singular que dos fills de Mallorca, en Marián Aguiló y Mossén Antoni Alcover hajan sigut els propulsors principals de aquest moviment. El primer, reclós en el seu estudi, feu pacientment treball individual; el segón s' ha expandit pera fer labor colectiva. Sense ser poeta com Mestre Aguiló, sense ser tampoch una notabilitat en filologia, posseheix en cambi la forsa de voluntat dels apóstols. La sotana que vesteix no l' entranca. Y ab febril activitat organisa munións d' entusiastas que recullen paraulas y formas gramaticals, arreu, per tot hont la llengua catalana es parlada. Elements preciosos, indispensables que han de servir més tart pera la formació de una bona Gramática y de un complet Diccionari.

PRIMER CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

Exposició Bibliogràfica Catalana, instalada al Palau de Belles Arts.

Garden-Party celebrada el passat diumenge al Parc Güell, en obsequi als congressistes.

El *Congrés internacional de la Llengua catalana* ha tingut per objecte alentar als bons espigolaires, mostrant al en-semps que l'idioma català conta aquí y al extranger ab un bon aplech de filólechs y homes estudiosos capassos d'elaborar rich pá de casa ab els granets de blat que arrepleguin las formigas.

P. DEL O.

A UN ANTI-SOLIDARI

Que la Solidaritat dius que res farà? Donchs mira: per mí es una forsa gran; el temps dirá quí es el ximple, el qui creu ó 'l qui no creu ab ella. A n'á mí m' encisa.

Fará Solidaritat lo que no ha fet cap doctrina.

Per ara ja fa molt bé y aixó que encare es petita... Mes endavant, ja veurás, ja veurás quínas corridas!

La gran part dels cataláns, millor dit, catalanistas, son més radicals que tú. Que de sobra 'ls fets ho diuen.

Qué ¿perque tením carlins? que té que veure si filan lo que 's diu molt prim y net?...

Lo passat no té valía.

Lo present: ¡aixó es el tot!

Lo demés son tonterías...

Crech que Solidaritat, y aixó que soch pessimista, farà mes republicans que la sanchnant dinamita y que 'ls discursos fogosos que á tú y á molts electrísan ben bé per desgracia nostra y per sòrt de gent maligna que 'ns ve apallissant l'esquena y afartantse nit y día.

Republicans y carlins y avansats catalanistas;

Donemnos sincers las mans y cridém, fort: ¡Visca, visca nostra Solidaritat!

Y jurém per nostra vida: ¡Guerra á mort als vils cacichs y al odiós centralisme!

ANDRESITO

¡POCA PARAULA!

—Diu l'arcalde que tragueu aquestas bótas del carrer, que fan nosa.

—Digueu al arcalde que no 'm da la real gana de tréurelas.

—¡Li clavaré aixís mateix!

—Per aixó us ho dich; perque li claveu.

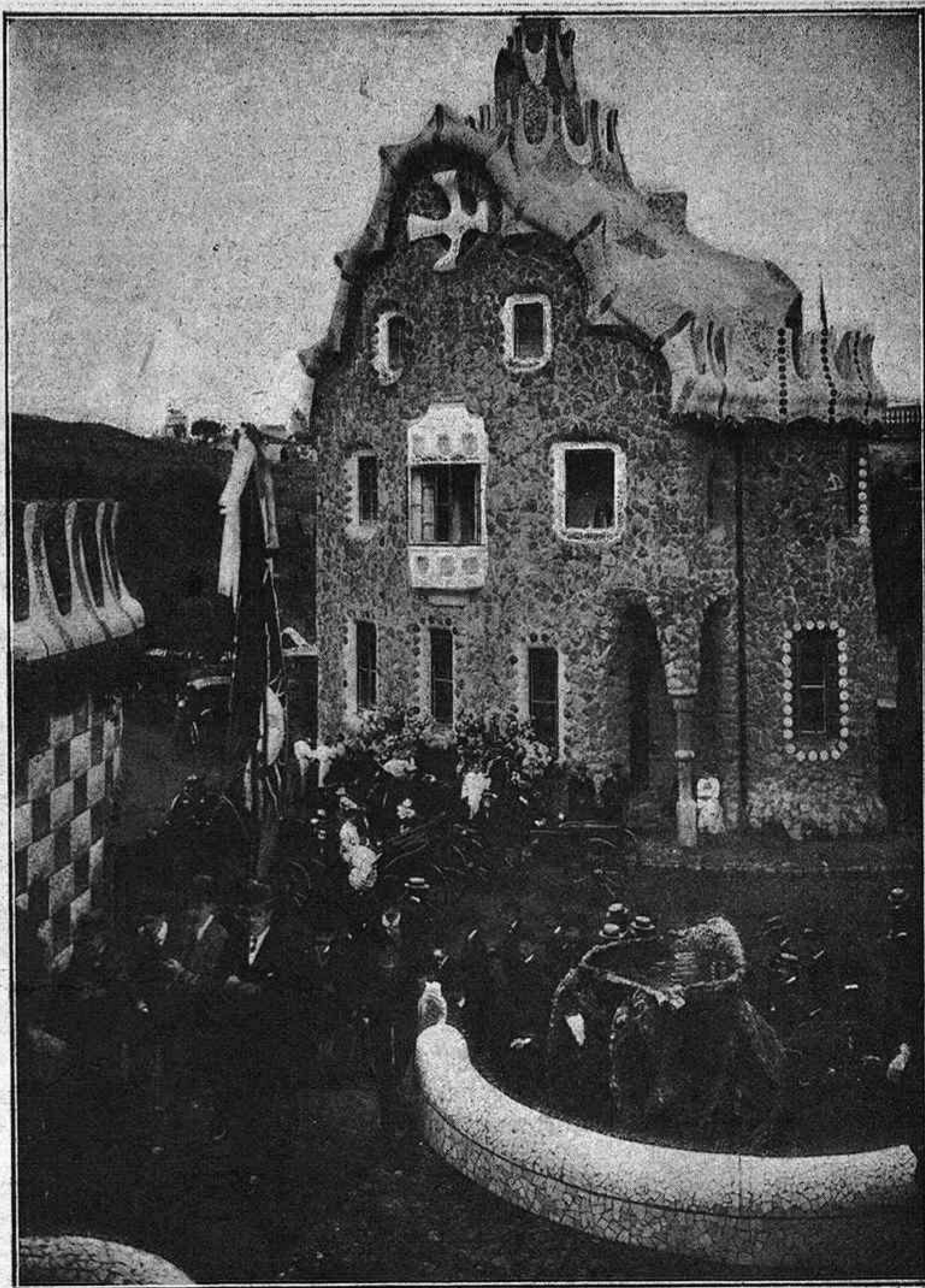
—*Currienta...*

L'agutzil gira quía y se'n va directament á l'arcaldía.

—Senyor batlle, diu el Grabat que no las vol treure las bótas del carrer.

—¿Per qué?

GARDEN-PARTY AL PARCH GÜELL

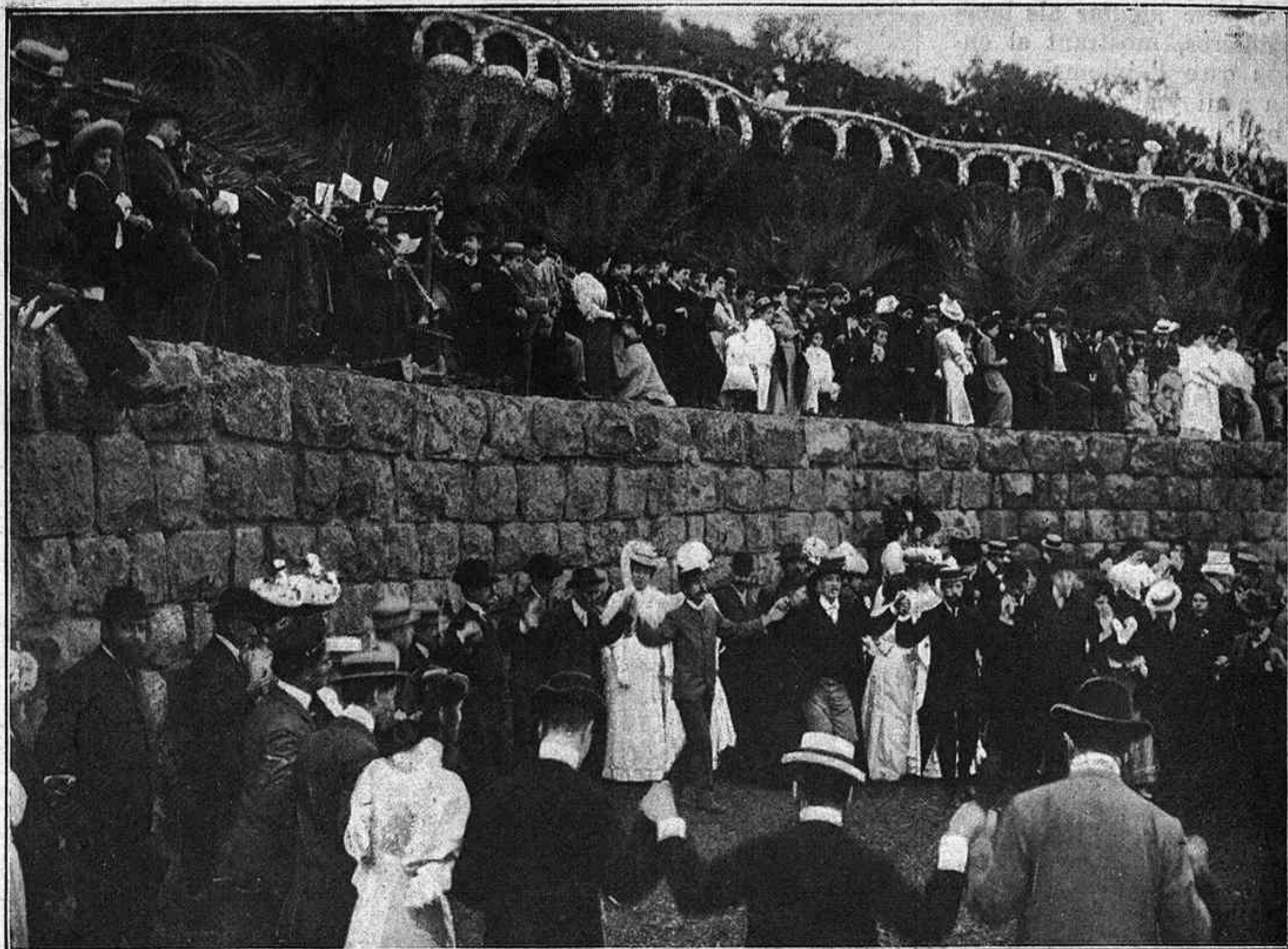

Entrant al Parch.

Un grupo coral.

GARDEN-PARTY AL PARCH GÜELL

Ballant sardanas.

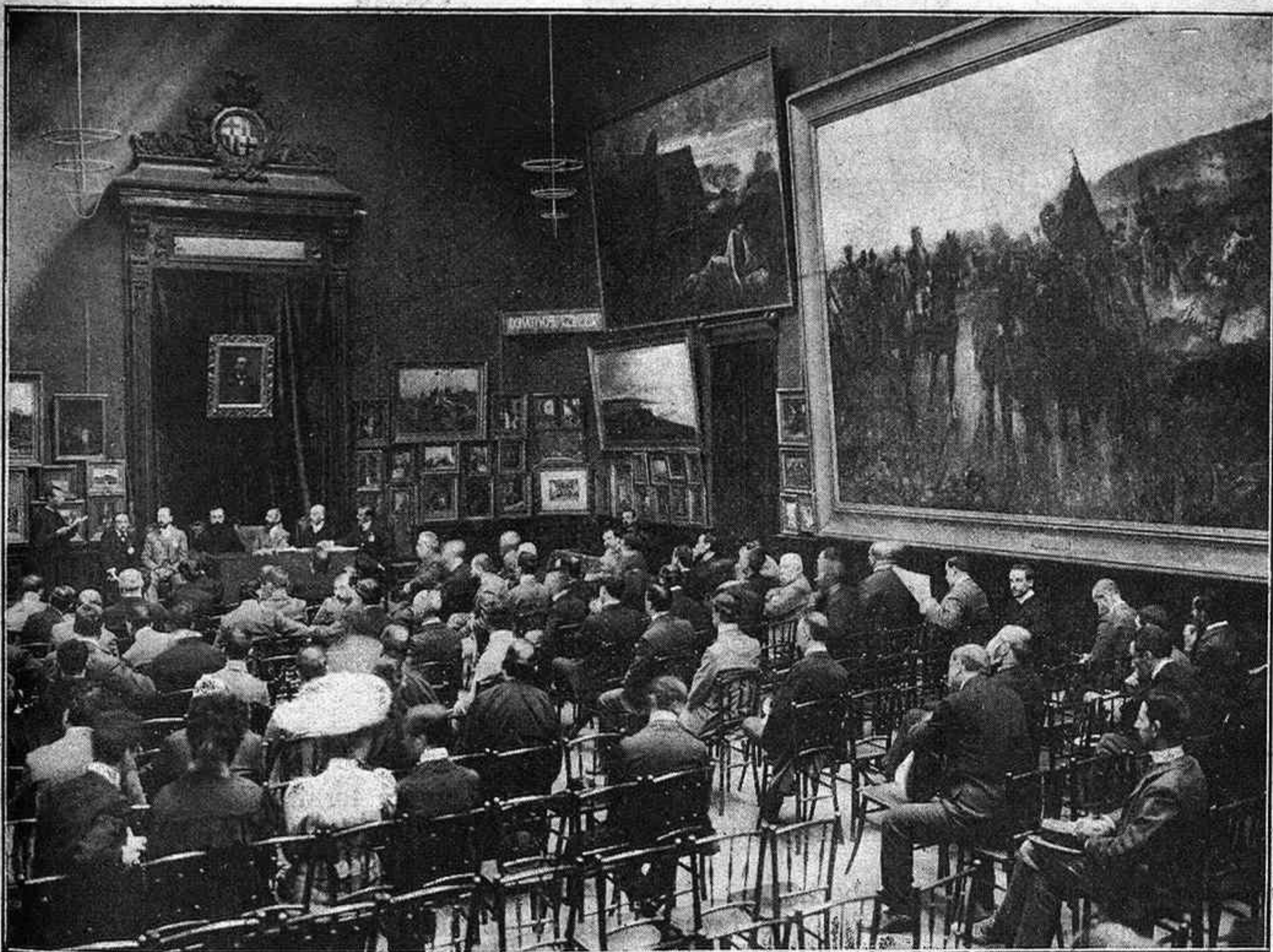
—Perque diu que no li *da* la real gana.
 —¿Pero que no veu que destorban el pas?
 —Ja li he dit.
 —¿Y ell qué?
 —Aixó; que no li *da* la real gana de tréurelas.
 —Donchs aneuhi altre cop y participeuhi que si no las treu immediatament sabrá qui soch jo.
 —¿Res més?
 —Res més.
 Torna l' agutzil á casa del Grabat y li repeteix la conminació del senyor batlle.
 —D' ordre del arcalde que tragueu las bótas, y que si no las trayeu...
 —¿Qué farà?
 —Lo que farà no ho sé: lo únich que puch manifestarvos es que diu que si no las trayeu sabreu qui es ell.
 —Digueuhi que no 's molesti, que ja fa temps que ho sé qui es ell.
 —¿Quí es?
 —Un ximple.
 —¡Grabat! Es l' arcalde...
 —*Nada*, ja está dit y no ho reculo. No faig com ell, qu' es un poca paraula. ¡Un ximple; sí, senyor; un ximple!
 —¿Y puch repetirli aixís mateix?
 —Aixís mateix. Y hasta podeu afegir que si no 'n té prou ab sentirvosho dir á vos, hi aniré jo á dirli á la cara.
 —Está bé.
 Tras tras... Torna l' agutzil á la casa de la vila y s' encara ab el batlle.
 —Ja li he dit.
 —¿Ha retirat las bótas?
 —No, senyor.
 —Ah, no? ¿Tan á la valenta s' ho pren?

—Sí, senyor; y fins m' ha fet á saber que sou un ximple.
 —¿Jo?
 —Vos; y m' ha encarregat que us ho digués.
 —No m' ho diría ell á la cara.
 —Al contrari: d'íu que sí que us ho dirá, si voleu.
 —¡Ben net que ho vull! Aneu, feulo venir.
 Torna per tercera vegada l' agutzil á la botiga del Grabat.
 —Heu de venir ab mí á l' arcaldia.
 —¿Per aixó de las bótas?
 —Y per alló de que l' arcalde es un ximple. Vol veure si vos mateix li diréu.
 —Tants cops com vulgi. Ja hi estém anant.
 Arriban els dos homes á la casa de la vila y l' Grabat sense entretenirse en preámbuls, emprén al arcalde.
 —¿Qué voleu?
 —Que 'm repetiu lo qu' heu tingut la poca latxa de dir al agutzil.
 —¿Qué? ¿Que sou un ximple? Sí que ho sou.
 —¡Perfectament! .. D' aixó se 'n diu tenir valor, y com que la vostra valentía mereix un premi... aquesta nit dormireu á la presó.
 —¿Sereu capás?...
 —Ja 'n podeu estar segur. Dormireu á la presó, ¿ho sentiu? Dormireu á la presó.
 Y girantse al agutzil, que ab els ulls com dos portals presencia la escena, li diu:
 —Porteulo al calabosso y tanqueulo.
 —¡En marxa!
 Si bé disgustat per aquest contratemps, satisfet per altra part d' haver pogut tractar al arcalde de ximple á las sevas propias barbas, el Grabat segueix al agutzil y 's deixa tranquilament tancar á la presó.

PRIMER CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

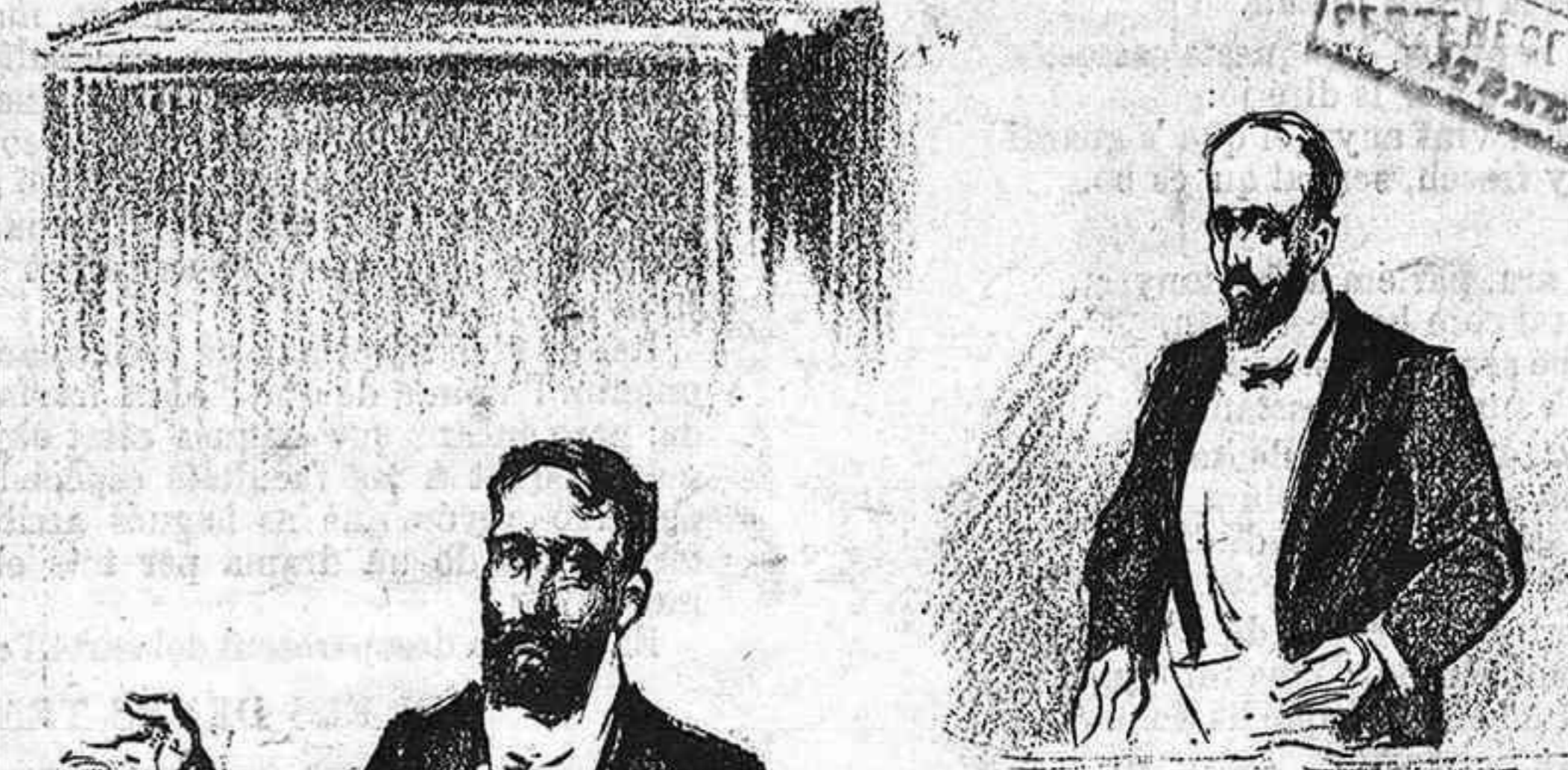
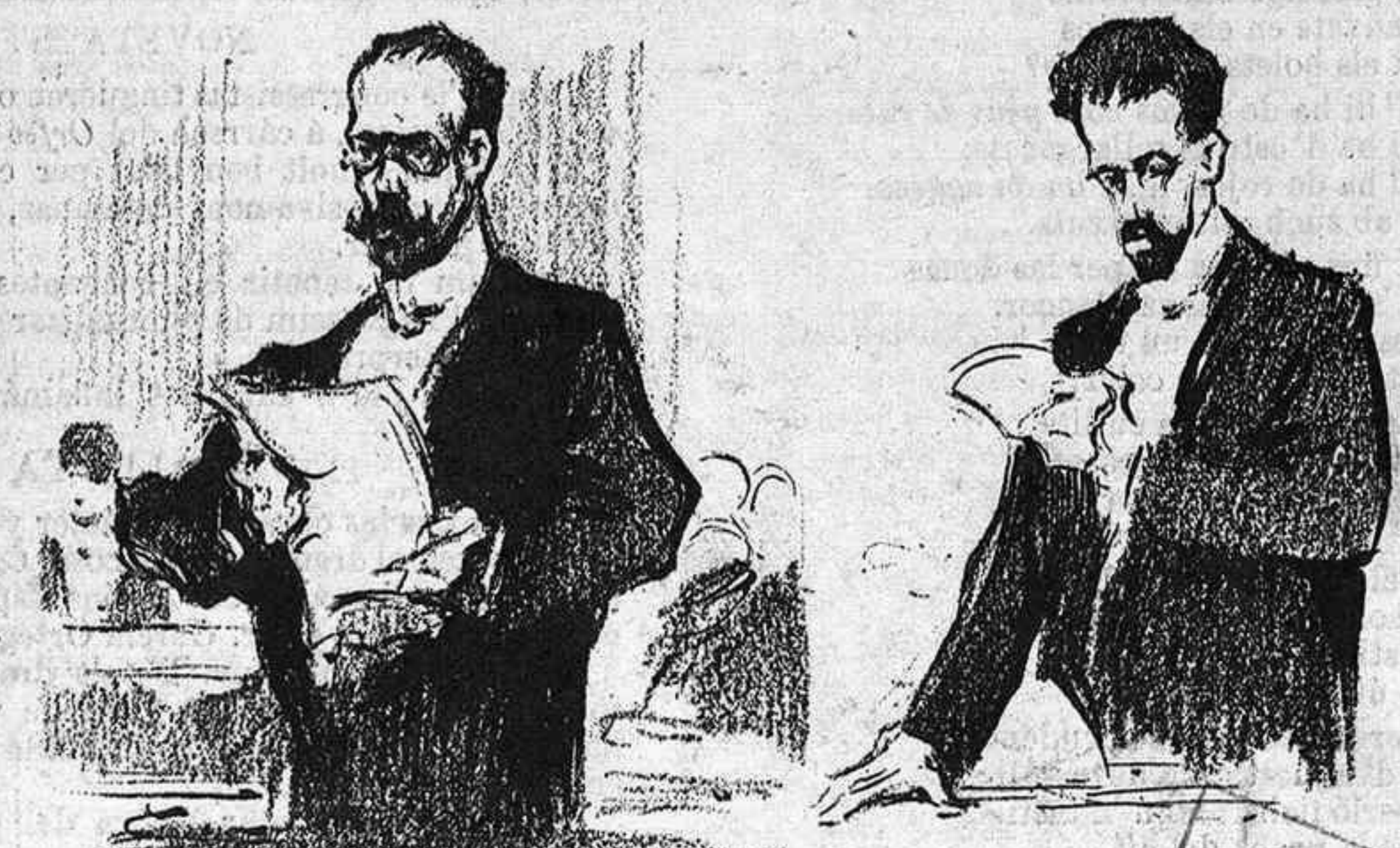
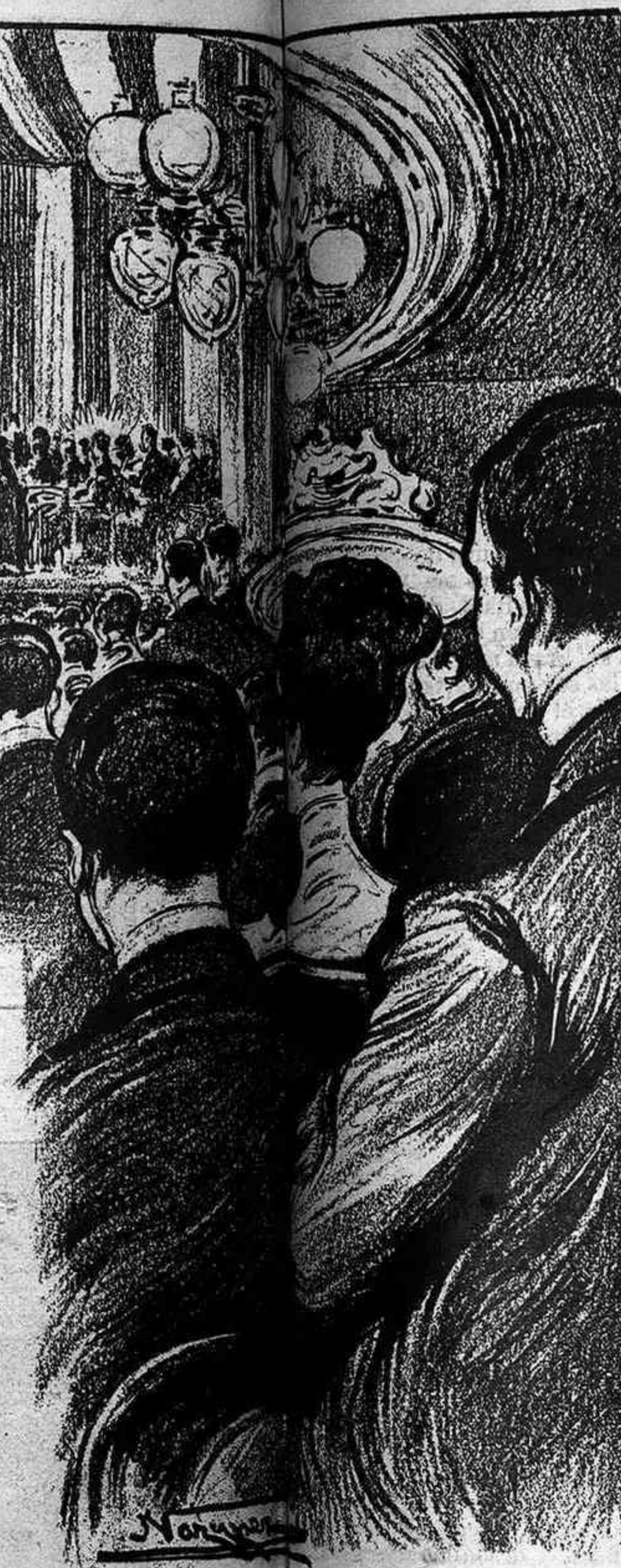
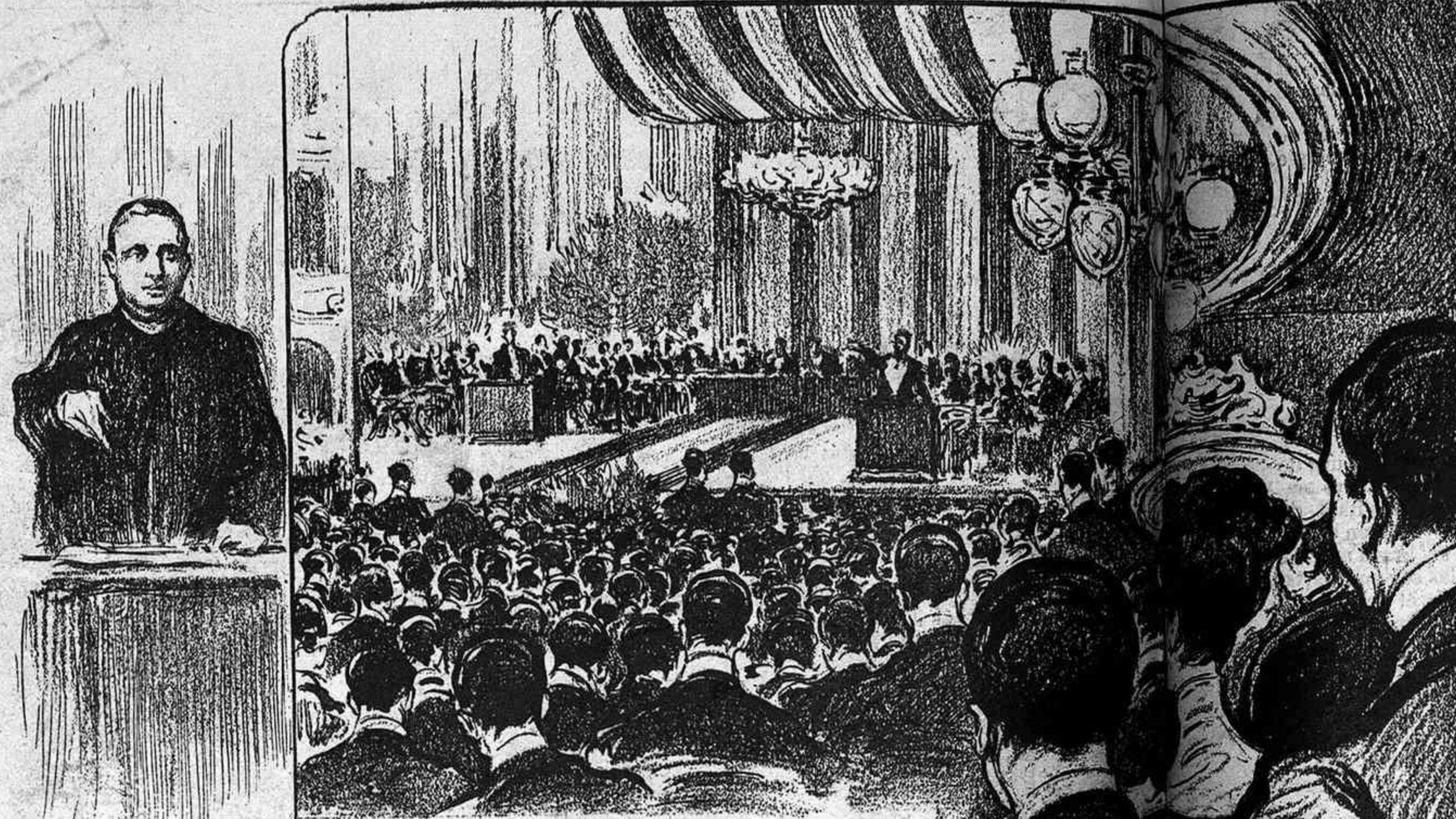

Llegint un treball.

Aspecte d'una de las varias seccions en que está dividit el Congrés.

PRIMER CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA

Solemne sessió de obertura, celebrada el passat dissapte al Teatro Principal. — Uns dels congressistas que prengueren part en la sessió.

(Apuntes del natural, per N. Vazquez)

A las vuyt del següent matí, el funcionari municipal va á obrirli la porta.
—Diu el batlle que us retorna la llibertat.
—Está bé: ara vos, de part meva, feume el favor de dirli qu' es un embustero.
—¡Mireu que hi vaig!
—Es clar que hi heu d' anar...

Als cinch minuts tornan l' alcalde y 'l Grabat á trobarse frente á frente.
—¿Jo soch un embustero?
—Sí, senyor; un embustero. ¿Qué vareu dirme vos ahir? Que aquesta nit dormiria á la presó.
—Y bé hi heu dormit...
—¡Es mentida!...
Y afegeix després d' una curta pausa:

—Entre mosquits y escarbats, no he pogut dormir gens. — A. MARCH

FRUYTS DEL TEMPS

Si las plujas no 'ls pudreixen ó no 'ls aneulan els frets,

encare será possible que cullim alguns bolets.
Serán més ó menys auténtichs els que fins ara s' han dat, pro hem de convenir que ho semblan per sa multiplicitat.
¿Quí negará que 'ls periódichs aquests días han nascut de la mateixa manera

que 'ls bolets, quan ha plogut?

¿Quí de vostés no 'ls ha vistos
pels passeigs barcelonins
enganxats en els kioscos
com els bolets en els pins?

N'hi ha de prims com *peus de rata*;
n'hi ha d'estrets y llargaruts;
n'hi ha de rojos, n'hi ha de negres,
uns ab such, altres aixuts...

Y fins n'hi ha un per las donas
que 's coneix per sa blancor,
á pesar de portá un títul
molt pletórich de color.

Ha estat bona la cullita...
pero en l'estació present,
no es per demés recordarse
de l'advertencia següent:

Dels *bolets*, com dels diaris,
cal coneixe 'ls nutritíus
y distingí 'ls verinosos
dels útils y inofensíus.

Per 'xó es obra de prudencia
que d'aquest gran devassall
de periódichs ningú 'n tasti
sense la proba del *all*.

Y la proba, en aquests cassos,
es la que ara 'ls diré jo:
D'aquí vint anys, el que 's guardi
víu y fresch, senyal qu' es bo.

Y ara, parlém de castanyas,
que tal com las cosas van,
també será un *comestible*
que 's prodigará bastant.

No totas serán calentass
ni tan grossas de volúm
com las castanyeras diuhen
que las tenen, per costum.

Pero ab el tractat de Fransa
que aquí tothom l'ha impugnat;
ab el mal-de-cap que 'ls dona
nostra Solidaritat;

Ab el fracás y derrota
del seu lacayo *Lerrú*;
l'anunci del mitin monstre
pel diumenje vint y hú;

Entre 'l Congrés de la Llengua
y entre tot aquest bullit,
¡no serán malas castanyas
las que rebin á Madrid!

PEP LLAUNÉ

PRINCIPAL.—ESPECTACLES GRANER

No está mal, entre novetat y novetat, acudir á certas
obras del vell repertori, injustament olvidadas.

Aixó es lo que ha fet l'empresa del *Principal*, repro-
duhint la graciosa joguina del Aulés: *Dos carboners*, tro-
bant avuy el mateix éxit de riallas qu' en els seus bons
temps.

S' anuncia la próxima estrena de una nova producció
del Apeles Mestres, titulada *Gaziel*, y basada en el poe-
ma fantástich del mateix títul.

La funció donada dilluns, en honor dels Congressistas,
se veje brillantment concorreguda. El teatro estava ex-
pléndidament adornat. Els congressistas extranjeros—que
dit siga entre paréntesis parlan el catalá ab la mateixa
facilitat que nosaltres—sortiren molt contents de una

funció, en la qual se 'ls feu saborejar una petita mostra
del nostre teatro, ab obras degudas á n' en Frederich
Soler, Ignasi Iglesias, Apeles Mestres y Angel Guimerá.

NOVETATS

També 'ls congressistas tingueren ocasió de fruhir, una
vetllada musical, á cárrech del *Orfeó catalá*.

El programa molt ben triat per cert, estava compost
de pessas excludivament catalanas, algunas d' ellas de
carácter popular.

Hauríam de repetir els conceptes encomiástichs de
sempre, si haguessim de puntualisar la mestría ab que
sigueren interpretadas.

El teatro, plé á curull, s' inflamá d' entussiasme de-
lirant.

CATALUNYA

No son pas las obras del carácter y la importancia que
distingeixen al drama de Giacosa *Come le foglie*, las que
més s' acomodan á las condicions especiales de la compa-
nyía que dirigeix el Sr. García Ortega.

Y es degut aixó á que 'ls tals dramas de penetració
fonda, entranyan una gran forsa de vida interna que s'
ha de sentir molt bé per' expressarla degudament á ff d'
emocionar al auditori.

Al veure representar l'obra del gran dramaturg de
Italia se 'ns ne venía á la memoria, malgrat nosaltres ma-
teixos, el treball armónich, ajustadíssim, palpitant de
vida de las companyías italianas que 'ns la feren conéi-
xer. Y consti que no 'ns referím sols als grans artistas
com la Vitaliani y en Paladini, sino á las segonas parts,
y fins á las terceras, tan identificadas ab el drama que
representavan, tan ben fosas dintre del admirable conjunt.

Res de aixó succeheix en la companyía espanyola. Era
unánim l'opinió de que l'obra havia sigut mal reparti-
da; pero encare que hagués estat objecte de un reparto
més adequat á las facultats especiales de cada actor, no
per aixó creyém que 'ns hagués arribat á satisfacer la in-
terpretació de un drama per tots ells indubtablement
incompres.

El qual ha desaparecut del cartell como *las hojas secas*.

EN ELS DEMÉS TEATROS

El género xich ens ha ofert algunas novetats, que á
penas ho son, ja que totas las obras que 's confeccionan
per entreteniment del públich presentan reminiscencias
de otras produccions anteriores, y bé pot afirmarse que
mes que al art miran al trimestre.

A *Novetats* s' ha estrenat *El guardia de Corps*, lletra
dels Srs. Vela y Servet y música del mestre Bretón; al
Granvia, *El milagro de San Luis*, del Sr. L. F. de las
Cuevas y del mestre Oró; y al *Cómich*, *Fiesta mayor*, el
nom de quals autors no recordo en aquests moments.
Las tres han sigut ben rebudas.

Al *Condal* prosegueix en forma mímica la gran Revo-
lució russa. Hem arribat, segons els cartells, al segon pe-
ríodo: al *Imperio del hambre*.

¡Oh teatros del Paralelo! ¿Quí dirá que no anéu ade-
lantats? ¿Quí s' atrevirá á negar que marxéu en conso-
nancia ab els successos més espatarrants dels temps mo-
dernos? Ja 'm rich jo del famós Piquet, empressari del
Odeon, que ab tanta febra esperava els darrers telegra-
mas per acomodar á n' ells, á darrera hora, 'l desenllás
de *El Sitio de la Seo de Urgel*!

N. N. N.

INVITACIÓ

AL PRIMER TINENT D' IGUALADA EN JOAN SERRA
Y CONSTANSÓ

Amich Jespus: he llegit
que t' havían processat,
perque á un cacich molt granat
censurar t' has atrevit.
Que á Igualada hi ha bullit
y mitja revolució,
que fins el Governadó
sembla que t' apreta un xich;
y que á instancias del cacich

volen durte á la presó.

¿Veus que té 'l ser lliberal
y buscar el bé del poble?
El portá una ánima noble
avuy poca cosa val;
si ab ton talent sens rival
en la ciutat d' Igualada
t' entregas d' una vegada
á las grapas de 'n Godó,
en lloch de tindre presó
tindrás taula ben parada;

Pero ja ho veig: es tot inútil;
es el teu temperament,
y t' excitas al moment
per la transgressió més fútil,
á n' el poble ja li es útil
que 'l defensis com un brau,
pro noy, no siguis babau:
primé es la teva salut;
mira qu' en un camp perdut
tota la *malura* hi cau.

Veus jo en cambi, molt bé estich
des que visch á Vilassá.
Aquí cap baralla hi ha,
ni processos, ni cacich.
Aquí tothom fa l' amich
á n' el Batlle que 'ns governa.
La gent d' *upa* y de taberna
díu qu' es dels homes més bons;
si 'ns dés lliures els moltons
lograría gloria eterna.

Si 't convé donchs descansá
de las tevas *Tonterías* (1)

vína't á passá uns quants díes
al poble de Vilassá.

¡Quína son t' hi agafará!
Si á Igualada es un infern
aquí es tot un somni etern.
Ja fa temps que s' ha pactat
aquí solidaritat,
pro hi ha entrat fins el Govern.

M' ajudarás pastorant
un pollí y una burreta,
el cabrit y la cabreta
¡y quín goig véurels menjant!
Creu qu' es una ditxa gran
está en plé *Naturalesa*,
y lluny de la guerra encesa
d' aquests monárquichs partits
criaderos de matxos guits,
sens gens de delicadesa.

Nada, donchs, si vols vení
et convido de bon grat:
no 't faré dormí al costat
de la burra y del pollí.
Com l' altre cop, per dormí
no 't faltarà bona cambra;
y entre mitj d' algún fiambre
cacichs ab such te darém,
y menjant recordarém
aquells bons temps de l' Alhambra.

L' AVI RIERA

(1) Aplech de poesias que aixís titulá en Jespús.

NOTA CÓMICA

—¿Qué 'm diu, Pepito?... ¿Ha deixat els sports? ¿Ja no es ciclista, ni automovilista, ni futbolista?

—No, senyora: ara no més soch congressista.

ESQUELLOTS

L' *Ateneo Enciclopédich Popular* s' ha fet acreedor á l' estima de tots els amants de la cultura, per l' inauguració de las sevas conferencias públicas.

Y de passada hem de dir que obra santament establint pera las mateixas un módich preu d' entrada. Encare que aixís no 's fes al extranger, haurían de ferho els elements del *Ateneo Enciclopédich*, compostos en sa inmensa majoría de gent treballadora.

Unamuno, el sabi rector de la Universitat de Salamanca, tingué á son càrrech la conferencia inaugural.

En ella 's revelá una vegada més l' home d' esperit independent, y fins, si 's vol, algun tant aficionat á portar sempre la contraria, que sab encloure en frases agudas y enginyosas els seus conceptes de crítica generalment negativa.

El moviment de *Solidaritat catalana* li meresqué respecte, encare que no entussiasme. Senyalá á Catalunya una missió nacional, essencialment espanyola, que la *Solidaritat* no repudia y que 'l catalanisme admet plena-

LA SOLIDARITAT CRIDA AL POBLE

—¡Ciudadans, diumenge, tothom á las Arenas! ¡Catalunya us ho demana!

ment, desde que l'impulsa, en aquest sentit, la vigorosa coparticipació dels elements republicans en la seva empresa.

Ahont el conferenciant estigué més expressiu sigué al combatre la intolerancia religiosa, la inmixió de la teocracia en la vida civil, y 'ls efectes morbosos de la hipocresia y de la insinceritat que dominan avuy á Espanya. L'himne á *la Veritat* que cantá Unamuno deurían aprendre'l de memoria tots els espanyols.

Condicions externes del conferenciant: excelents.

Son crani rodó de vasch, que contrasta ab son rostre de semita, decorat per una barba negra que ja comensa á blanquejar en la regió de las galtas: sa mirada perspicas á través dels vidres ovalats, casi rodons, de sas ulleras; una veu atenorada pero mascle, bastant rica en modulacions, y una mímica harmoniosa acompanyant á la paraula fácil y á la elocució substanciosa, exuberant de ideas y conceptes, prestan á las sevas disertacions orals un veritable encís.

Unamuno es un temperament nerviós-biliós enfrenat por un cervell potent y ben nutrit per la reflexió y l'estudi. La seva característica es la energia y la independencia.

Un detall: durant la dissertació del diumenje, á cada punt se treya 'l rellotje de la butxaca y 'l consultava.

Si en lloch de ser un revolucionari científich sigüés un revolucionari d'acció, hauríam arribat á creure que mirava si havia arribat l' hora de tirarse al carrer.

A la inauguració del *Congrés internacional de la Llen-*

gua catalana hi assistiren un bon número d'eclesiástichs, tant del clero secular com del regular. Se'n veyan per tot arreu: al escenari, á las butacas y als palcos. Aixís com s'hi veyan també numerosos lliure pensadors.

L'amor á la llengua de un poble no es patrimoni de sectas, ni de partits. Engendra acció solidaria. Y la solidaritat, mare de la tolerancia, es, sens disputa, la primera de las virtuts cívicas.

En la funció del dilluns, dedicada als congressistas, hi anaren també no pochs eclesiástichs.

Lo qu'es á mí no m'hi feyan cap nosa, ans al contrari: jo voldria que als teatros hont se cultiva l'art serio hi anessin els que volguessin, desprenentse de preocupacions y tartuferias.

Un d'ells deya á plé cor:

—Tan de-bó que hi hagués sempre Congressos!
Y un federal li afegia:

—O Congressos ó Repúblicas com la del 73, que sense necessitat de demanar permís al bisbe, llavoras també hi anavan al teatro, vestits com las demés personas y sense temor al qué dirán.

Mr. Antoine, el famós actor y director á la vegada del *Odeón* de París, ha anunciat en els cartells l'estrena del drama *El Mistich*, d'en Santiago Rusiñol.

Ab aixó queda demostrat que no impedeix á un'obra l'estar escrita en catalá pera passar el Pirineu y arribar á la ciutat de la Llum.

Y no pera cremars'hi com las papallonas, sino per'ostentar al món la seva soberana hermosura.

Llegeixo en *La Veu de Catalunya*:

«Se deya per Cà la Ciutat que un regidor feya entretenir un determinat dictàmen ja aprovat per l'Ajuntament, ab la excusa de que 'l van aprobar estant ell distret y que tenia desitj de impugnarlo.»

No val á badar.

Y tampoch hauria de valguer el dir las cosas á mitjas. ¿Quí es aquest regidor? ¿De quin dictàmen se tracta?

Els Ateneos y altres associacions dedicadas á la ensenyansa popular, están justament indignats ab la Diputació Provincial de Barcelona, á causa del acort que ha pres de retirárloshi desde l'exercici pròxim la petita subvenció que 'ls hi concedia.

Estém segurs que 'ls diputats provincials, caciquistas en sa majoria, que han adoptat una disposició tan contraria al esperit de la Provincia, no han meditat prou bé lo que feyan.

Per més que estiguin condemnats á desaparèixer per sempre més de aquella casa,—el sufragi universal se cuidarà prou d'escombrarlos—devían procurar no emportarse'n en el bagatge dels seus mèrits poch envejables, la patent d'enemichs acèrrims de la instrucció popular.

L'arcalde de Yurreta, poble de la provincia de Vizcaya, ha tingut una pensada magnífica.

Considerant á la quènta que la dansa, més que diversió, es font de immoralitat y perversió de costúms, ha prohibit els balls.

D'ara en avant, el qui faltant á lo preceptuat s'atreveixi á ballar, pagarà cinch pessetas de multa.

Y el que no balli pero toqui, deu.

Lo que 'l bon arcalde s'ha olvidat de dir es quant haurán de pagar els que al mateix temps toquin y ballin.

Com molts diu que solen ferho.

A un poeta que figura entre 'ls modernistas intellectuals, el Sr. Santos Chocano, li ha sigut concedida la creu de Alfonso XII.

Y ara tothom se pregunta lo mateix: ¿La acceptará?

Si aixís fos, si que verdaderament resultaría *chocano*.

Molt més *chocano* que intelectual y modernista.

En els nous bitllets del tranvía de Sans hi ha una advertencia que, textualment copiada, diu aixís:

«Valedero para mio de los *sig-nientes trayectos*.»

ELS QUE SE 'N VAN

ADELAIDA RISTORI

Famosa trágica italiana. Morí á Roma el día 9 del corrent mes, á la edat de 85 anys.

Mio... sig-nientes...

¿No saben qué vol dir aquest geroglífich?

Pues vol dir que la Companyia continúa fentse imprimir els bitllets á Alemania, á Dusseldorf.

Y aixís, naturalment, al mateix temps que 's *protegeix* la industria del país que li fa guanyar el pá, 's reventa la gramática castellana.

Ha mort á París Filibert Audebrand, degá dels periodistas. Passava dels 80 anys y encare escribia ab la mateixa frescura que quan era jove.

Un día l'espiritual cronista Aureliá Scholl li jugá una broma molt graciosa.

Afectántseli ofés pels termes ab que s'havía ocupat de una obra que acabava de publicar, li digué:

—Me la pagarás: demá t mato.

—Un desafío?

—Sí; pero á la ploma. Y no hi ha remey per tú. Demá sens falta 'l mato.

—Donchs ja 'ns veurém las caras—li respongué Audebrand, preparantse á la defensa dels atachs que creya que 'n Scholl li dirigiria.

Y en efecte. L'endemá vá matarlo. En la primera página del periódich *Satan* que dirigia Scholl, entre dos negres filets negres, s'hi llegia 'l següent avís funerari:

«M. Philibert Audebrand, homme de lettres, vient de mourir á Paris dans son domicile, place Bréda, 7. Ceux de ses amis qui n'auraient pas reçu de lettre de faire-part sont priés de considérer le présent avis comme une invitation.

»On se réunira á la maison mortuaire, le lundi 19 août, pour aller de là á l'église Notre-Dame-de-Lorette et ensuite au Père Lachaise.»

Una verdadera esquila de defunció.

Quan Audebrand aquell día no 's vá morir de riure sería, sens dupte, perque era un home de llarga vida.

S'ha passejat aquests días per Barcelona el fill del ministre de Hisenda, que ab tot y ser tan jove ja es director de Penals.

En altres païssos se donan aquests cárrechs als técnichs envellits en l'estudi de la especialitat que se 'ls confia. Pero aquí, la millor ciencia consisteix en ser fill de un oligarca. ¿Quí ha d'engendrar las sangoneras, sino las sangoneras mateixas?

El fill ilustre del ilustríssim Navarrorreverter va visitar la Presó modelo y va trobarla hermosa, admirable, encisadora.

Per acabar de formarne judici valdria la pena que l'experimentés.

Després de un anyet ó dos de aïslament y reclusió en una celda subjecte al régimen de la casa, voldríam veure si encare la trobaria tan encisadora, tan admirable y tan hermosa.

Ponderant *La Veu de Catalunya* l'afany que hi havia el dissapte pera presenciar la sessió d'obertura del *Congrés de la Llengua Catalana*, diu textualment:

«Els assistents son *matiners*. L'acte está anunciat pera las deu de la nit, y mitja hora avans ja es tot plé.»

Conforme de tota conformitat. En lo del afany, no hi veig cap exageració. Pero en lo de *matiners*...

Permetim *La Veu* que li recordi que d'aixó, en bon catalá, se'n diu ser *matiners de part de vespre*.

Com se compleixen las disposicions de l'arcaldía.

«El alcalde—deya un diari del di lluns—ha ordenado que las luces del alumbrado público no sean apagadas antes de la hora que indican los cuadros oficiales.»

Donchs bé: el mateix día que aquesta ordre quedava ferma, els llums del Passeig de Gràcia eran apagats avans de l'hora que 'ls quadros oficials indican.

¿Qué me 'n diu d'aixó, Sr. Sanllehy?

¿Li sembla si la energia que un arcalde deu mostrar, tancantse 'l gas avans d'hora, *resplandirà* ab gayre esclat?

Lo del moviment carlista encare cuheja.

Aquest día, á la carretera de la Bordeta, van ser recullits varis cartutxos...

—¿Cartutxos de qué?

—Per ara no se sab; pero, á jutjar pels antecedents, se suposa que serán... de *perdigóns*.

A la iglesia de Santa María del Mar, després de sis horas de buscarlo inútilment, van descobrir á un lladregot que s'havía entretingut netejant las caixetas de las almoynas.

Arraulit darrera de un reclinatori conservava encare damunt seu el cos del delictu, consistent en algunas joyas de las imatjes, d'escàs valor, y varias monedas.

Ab la particularitat de que per 9 pessetas bonas, robas de las caixetas, n'hi havia 19 de falsas.

Aquest descobriment revela que no faltan devots que quan han apurat tots els recursos pera fer passar bonament una moneda falsa van á tirar-la á la caixeta de almoynas de las iglesias, sens dupte pera veure si las ánimas del Purgatori son més afortunadas.

Una beata que s'entrega á n'aquest devot exercici deya:

—No ho fem pas per aixó, no 's cregui.

—Y donchs per qué?—li preguntavan.

—Per mitigar els dolors de las animetas. Ab aquestas tretas s'hi fan un bon panxó de riure, y, está clar, mentres riuen no pateixen.

Divendres á la nit solemne inauguració del curs del Ateneo barcelonés.

El nou President Sr. Sunyol llegí una memoria molt interessant sobre la vida municipal, tan cohibida pels Estats de régimen centralista.

Es aquesta memoria un treball plé de sana doctrina y de una forma literaria irreprotxable.

Densá de *Solidaritat catalana* l'Ateneo ha mudat de casa, y tot induheix á creure que 'ls aires que circulan en el nou edifici son més purs, més sanitosos y més lliures.

Acaba de morir á Roma la famosa actriu Adelaida Ristori, á l'edat de 85 anys.

¿Quí dirá que 'ls artistes dramátichs no envelleixen?

Ben pochi espectadors quedarán vius dels que tingueren ocasió de admirarla y aplaudirla, la primera volta que vingué á Barcelona, en l'esclat de la seva joventut. Doná una serie de funcions al *Teatro del Circo barcelonés*, que per perpetuar el recort de l'admirable actriu prengué 'l sub-títul de *Teatro Ristori*. Ignoro perquè al ésser reconstruït després del incendi el despossehiren de aquest gran honor.

Alguns anys després torná la Ristori á Barcelona, treballant en el *Principal*. Era ja una matrona; pero conservava encare la poderosa intensitat del seu art incomparable.

Cultivava ab preferencia la tragedia trágica, y en quant á infondirli vida, magestat y grandesa no li hem conegut rival.

Las notas gráficas que publiquem en el present número son reproduccions de fotografias de l'epoca, que guardavam en cartera.

Una nota cómica que un amich meu pensa enviar als depuradors de la llengua catalana.

Se tracta de dos paraulas que 's pronuncian indistintament ab las cinch vocals.

Son las següents:

• *Xacolata, xecolata, xicolata, xocolatá y xicolata*.—*Xamaneya, xemaneya, ximaneya, xomaneya y xumaneya*.

Valdría la pena de que 's determinés de una vegada com s'han d'escriure y de pronunciar.

L'Ajuntament ha pres l'acort de no costejar las misas que 'l día de Difunts se resavan en els cementiris.

Un *reverendo*, mitj desesperat, deya ab aquest motiu:

—¿Cóm ens ho hem de arreglar pera que l'Ajuntament ens subvencioni?

A lo qual li va respondre un regidor:

—Aixó ray es ben senzill: fásseinse dentistas.

El cas es bonich... y sobre tot edificant.

Un ensotanat alegre, molt amant de reventarho tot, y que algunas nits se retirava fent unas esses més grosses que las de un missal, vivía en una casa de dispesas del carrer de Banys nous.

Després de unas diferencias que tingué ab el patró se 'n aná, quedant á deure tres mesos de pupilatge.

El patró li escrigué una carta enérgica exigintli 'l pago de lo que devia. Y dos agents de l'autoritat l'anaren á agafar y fou enviat á la Celular, acusat del delictu de *injurias al clero y amenassas de mort*. ¿Eh que resulta bonich?

Per lo tant ja ho saben els amos de las dispesas: m'rius'hi molt avants de ficarse un ensotanat á casa!

Per homes de inventiva ningú com els japonesos.

Y ho proba, entre moltas altrás cosas, la manera singular que tenen de utilizar las ayguas termals.

La seva estació de banys més famosa, Yutoma, proporciona ayguas del ferro. Donchs ells han imaginat lo següent: colocar pessas de cotó en las ayguas, fins á emparlas de sals minerals. Quan el teixit queda cubert de un color de rovell, el retiran, el fan assecar y 'n confeccionan faixas, vestits y kimonos. Y pretenen—els prospectes aixís ho asseguran—que las virtuts curativas de aqueixas prendas de roba son tan extraordinarias que 'l portarlas dotze horas basta per obtenir l'equivalent á una temporada completa á l'estació.

Ara no més falta que si no cura la roba ferruginada, curi quan menos la fe en las sevas virtuts.

Xascarrillo de postres:

Espigolat en un períodich parisench:

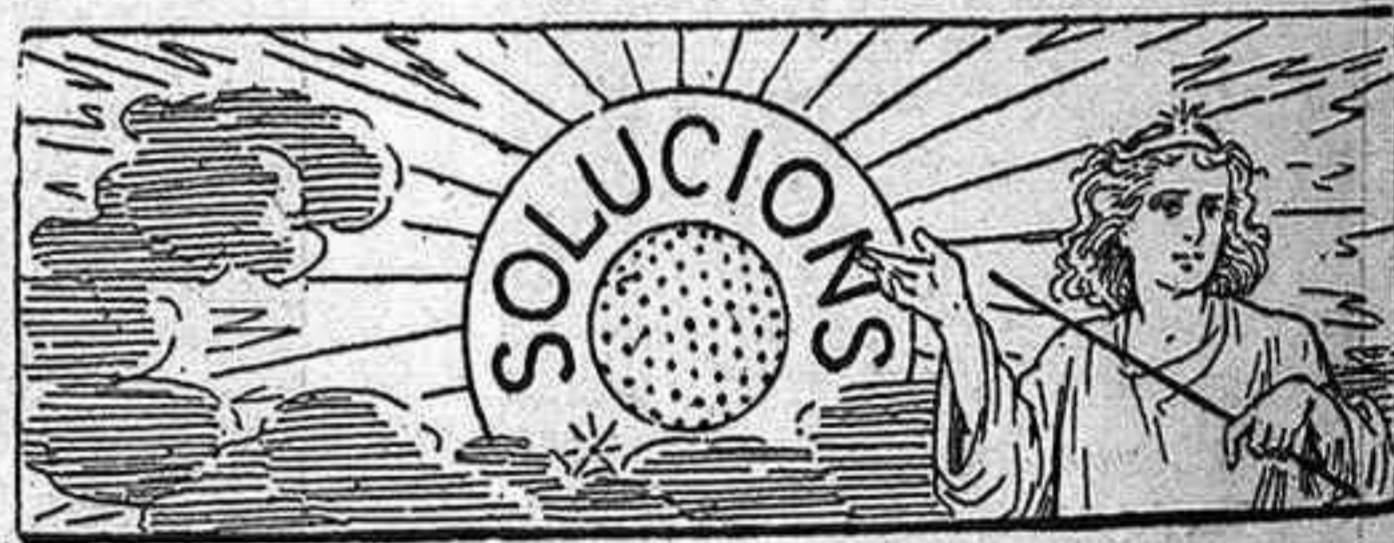
Una *cocotte* tracta de conquistar á un provinciá de pasada á París, qu'está prenent café en un establiment públich.

Y ell li d'fu:

—Es inútil, filla: per venir á París á passar uns quants días me n'he portat á la senyora.

Réplica de la *cocotte*:

—¡Ah, estúpiti! Aixó es igual que anant á Noruega, te n'haguessis portat el bacallá.

A LO INSERTAT EN EL NÚMERO 1448

- 1.ª XARADA.—*Te-o-do-ro*.
- 2.ª ENDAVINALLA.—*La Vellesa*.
- 3.ª TARJETA.—*Los guapos*.
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Fustería*.
- 5.ª INTRÍNGULIS.—*Llop—Poll*.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Los salténs á Salt*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Novedad **COLECCIÓN DIAMANTE**

TOMO 101 = Acaba de ponerse á la venta

**LA BALADA
DE LOS SUEÑOS**

por el notable escritor **JOSÉ LEÓN PAGANO**

Un tomo en 8.º, Ptas. 0'50

SINGLOTS POÉTICHS, de Frederich Soler (Serafi Pitarra)

La butifarra de la Llibertat
La Esquella de la Torratxa
Lo Cantador
Lo castell dels tres dragons
¡Cosas del oncle!
Ous del dia
Las píldoras de Holloway
Si us plau per forsa
Un mercat de Calaf
Un barret de riallas
La venjansa de la Tana
La vaquera de la piga rossa

Las carabassas de Montroig
En Joan Doneta
Lo punt de las donas
L' últim Trençalós
L' Africana (parodia)
Gra y palla
Lo boig de las campanillas
Il Profeta (parodia)
Faust (parodia)
Liceistas y cruzados
Los héroes y las grandesas
La mort de la Paloma

Preu de cada singlot: 2 ralets per tot arreu

NOTA: Las 24 obras poden adquirirse també per 12 pessetas, encuadernadas en dos tomos.

CUENTOS DE LA VORA DEL FOCH, per Frederich Soler (Pitarra)

Un tomo en octau, ilustrat per M. Moliné, 2 pessetas

CUENTOS DEL AVI, per Frederich Soler (Pitarra)

Un tomo en octau, ilustrat per M. Moliné, 2 pessetas

NITS DE LLUNA, per Frederich Soler (Pitarra)

Un tomo en octau, ilustrat per J. Lluís Pellicer, 2 pessetas

DOTZENA DE FRARE, obra póstuma de Frederich Soler (Pitarra)

Un tomo en octau, ilustrat per M. Moliné, 2 pessetas

ANY XIX de sa publicació

ALMANACH

DE

La Esquella de la Torratxa

ESTÁ IMPRIMINTSE EL DE L' ANY 1907

Poden nostres corresponsals formular la demanda

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en llibrasas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

JA VA FALTANTLI L' AYRE

Comensa l' asfixia.—Dintre un plasso breu,—ladeu, gallardías!,—ipetulancia, adeu!